

TÁMOP 5.4.1. „Szociális és gyermekvédelmi szabályozó rendszer kidolgozása” pillér

Szakellátásba kerülés - A megyei, fővárosi gyermekvédelmi szakértői bizottság szakvéleményének elkészítése

Készült a TÁMOP 5.4.1.-08/1-2009-0002 projekt azonosító számú
A szociális szolgáltatások modernizációja, központi és stratégiai tervezési
kapacitások megerősítése, szociálpolitikai döntések megalapozása –
Szabályozási pillér (I.) projekt keretében.

Budapest, 2011. szeptember

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujsechenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

A szakellátásba kerülés protokolljairól

A szakellátásba kerülést négy protokollban tárgyaljuk, melyek a következők: javaslattétel a hatósági intézkedés kezdeményezésére; a befogadó otthon; a megyei, fővárosi gyermekvédelmi szakértői bizottság szakvéleményének elkészítése és a gondozási hely meghatározása.

Tartalomjegyzék

1.	Cél, funkció	4
2.	Célcsoport, megvalósulási kritériumok	4
3.	Alapelvek	5
3.1.	Önrendelkezés	5
3.2.	Résztétel	5
3.3.	Érdekérvényesítési esélyek növelése	5
3.4.	Eredményesség	6
3.5.	Szakmai függetlenség elve:	6
3.6.	Objektivitás elve:	6
3.7.	Szakszerűség elve:	6
3.8.	Jogszerűség elve:	6
3.9.	A legkisebb beavatkozás elve	6
4.	A szolgáltatás leírása	6
5.	Protokoll.....	7
5.1.	Szereplők.....	7
5.2.	A szolgáltatás részletes leírása.....	7
5.2.1.	A Szakértői Bizottság feladatai és kompetenciái	7
5.2.2.	A Szakértői Bizottság az alábbi megkeresések esetén készít szakvéleményt.....	8
5.2.3.	A Szakértői Bizottság tagjainak feladatai	8
5.2.4.	A működés folyamata	12
5.2.5.	A Szakértői Bizottság az alábbi elhelyezési formákra tesz javaslatot.....	14
5.2.6.	Szakértői vélemény tartalma	14
5.3.	Személyi feltételek	15
5.4.	Kompetenciák.....	16
5.5.	Tárgyi feltételek	17
6.	Indikátorok.....	18
7.	Ellenőrző lista a protokollok megvalósításához	19
8.	Mellékletek	19
8.1.	Szakirodalom.....	19
8.2.	Jogszabályok	19
9.	Fogalommagyarázatok	20
10.	Jogszabály-változtatási javaslatok	21

Szakellátásba kerülés - A megyei, fővárosi gyermekvédelmi szakértői bizottság szakvéleményének elkészítése

A szakellátásba kerülést négy protokollban tárgyaljuk, melyek a következők: javaslattétel a hatósági intézkedés kezdeményezésére; a befogadó otthon; a megyei, fővárosi gyermekvédelmi szakértői bizottság szakvéleményének elkészítése és a gondozási hely meghatározása.

Jelen protokoll, a megyei, fővárosi gyermekvédelmi szakértői bizottság szakvéleményének elkészítése protokollt tartalmazza.

1. Cél, funkció

A megyei/fővárosi gyermekvédelmi szakértői bizottság a hatósági eljárással érintett gyermekeket a vonatkozó jogi szabályozás alapján szakvéleménnyel látja el. Ennek jelentősége abban áll, hogy a szakellátás és a családgondozás során alkalmazott segítségi módok a gyermek és a családja tényleges szükségleteire, igényeire reagáljanak, valamint hogy a gyermek veszélyeztetettségének alapját képező okok és körülmények feltárására kerüljenek. Így célzott megoldások és tervek készülhetnek mind az alap, mind pedig a szakellátásban, konkrét esetekben és általában is.

Fentieket a szakértői bizottság tevékenysége úgy segíti, hogy a szakellátással érintett gyermek előzményi dokumentációjának áttanulmányozása, valamint a gyermek komplex személyiségvizsgálata alapján szakvéleményt készít, amely tartalmazza a gyermek és a családja legfontosabb problémáinak és szükségleteinek az összefoglalását, feltárja azon okokat, amelyek ezek kialakulásához vezettek, valamint képet nyújt a gyermek aktuális személyiségállapotáról. A szakvélemény javaslatokat fogalmaz meg a szükséges segítségnyújtási formák biztosításához, a hatósági döntések meghozatalához, továbbá a gyermekkel folytatandó gondozási-nevelési tevékenység, valamint a családot segítő esetszolgálat megtervezéséhez és végrehajtásához.

2. Célcsoport, megvalósulási kritériumok

A szakellátásba kerülő gyermekek képezik a szolgáltatás célcsoportját, akár ideiglenes hatályú elhelyezéssel, akár nevelésbe vételi eljárással érintettek.

A szakellátással érintett gyermekek gondozási helyének meghatározása során a gyermekek vizsgálatai alapján feltárt szükségleteihez igazodóan, szakvéleményben rögzített javaslatok alapozzák meg mind a szakszolgálat döntés-előkészítő tevékenységét (elhelyezési javaslatok megtétele, egyéni

elhelyezési terv készítése, stb.), mind a gyámhivatalok erre vonatkozó döntéshozatalát, mind pedig a gyermek nevelésében, gondozásában később közreműködők (gondozási helyek) feladatait. Az objektív, prekonceptió és befolyás-mentes, független szakmai véleménynyilvánítás, amely adekvát vizsgálatokon alapszik és kizárólag a vizsgált személy (gyermek) szükségleteit és érdekeit veszi figyelembe, megalapozottabb döntéseket és eredményesebb gondozási, nevelési, valamint esetkezelő tevékenységet eredményez.

Fentieknek megfelelően a bizottság által elkészített szakvélemények, és az azokban megfogalmazott javaslatok segítsék:

- a szakszolgálat elhelyezéssel foglalkozó szakembereinek munkáját az elhelyezési javaslat, és az egyéni elhelyezési terv kialakításában,
- a gyámhivatal munkatársait a gyermek számára leginkább alkalmas gondozási hely kijelölésében, az egyéni elhelyezési tervről szóló döntés meghozatalában,
- a gyermek gyámját, gondozóját, gondozási helyét a gyermek valós szükségleteinek, problémáinak megismerésében, feltárásában, az ezekre való optimális reagálás, a gyermek számára fontos foglalkozások, a szükségleteihez, problémáihoz adekvát szolgáltatások, beavatkozások megtervezésében, ütemezésében, az egyéni gondozási-nevelési stratégia elkészítésében.

3. Alapelvek

A szakvélemény elkészítése során elengedhetetlen az alábbi alapelvek figyelembe vétele és betartása:

3.1.Önrendelkezés

Bár a kötelező szakértői vizsgálat elvégzése során nehéz az önrendelkezés elvét figyelembe venni, mégis fontos elérni, hogy a vizsgálat alatt álló gyermek megértse a vizsgálat elvégzésének szükségességét, átlássa, hogy a szakemberek adekvát véleményalkotása és saját további sorsa szempontjából milyen fontos mindez.

3.2.Részvétel

Ha és amennyiben a gyermek megérti a vizsgálat szükségességét, akkor aktív résztvevőjévé válik a folyamatnak, amely az adekvát véleményalkotást szolgálja.

3.3.Érdekérvényesítési esélyek növelése

Amennyiben a gyermek megérti a szakértői vizsgálat és az adekvát szakvélemény kialakításának jelentőségét, úgy megértheti saját legjobb

érdekét is, s ezzel tesz eleget a saját érdekérvényesítési esélyei növelésének.

3.4. Eredményesség

Amennyiben a gyermek részvétele biztosított és a bizottság munkavégzése sem ütközik semmilyen akadályba, akkor mindenképpen eredményes lesz a tevékenység az adekvát szakvélemény kialakítása szempontjából, s ez felel meg a gyermek legjobb érdekének, vagyis az eredményesség alapelvének is.

3.5. Szakmai függetlenség elve:

- A szakértői vélemény tartalmát csak a gyermek szükségletei határozhatják meg, sem fenntartói, sem intézményi, sem egyéb, más érdekek nem befolyásolhatják azt, tekintettel arra, hogy csak így érvényesülhet a gyermek legjobb érdeke.
- Nem befolyásolhatja a szakértői vélemény kialakítását az, hogy a gyermekjóléti alap- és a gyermekvédelmi szakellátás milyen szolgáltatásokat tud, illetve nem tud biztosítani.

3.6. Objektivitás elve:

Befolyásolás-, és előítélet-mentes, prekonceptió nélküli véleményalkotás.

3.7. Szakszerűség elve:

Az adott szakmák szakmai-etikai szabályainak, normáinak maradéktalanul megfelelő munkavégzés.

3.8. Jogszerűség elve:

- a hatályos jogszabályoknak megfelelő javaslattétel,
- a hatályos jogszabályoknak megfelelő terminológia használata.

3.9. A legkisebb beavatkozás elve

A gyermekvédelem minden szintjén, úgy az alap-, mint a szakellátásban (a gyermek legjobb érdekének való megfelelésség mellett) mindenkor úgy kell tanácsot adni, segítséget nyújtani, ellátást biztosítani, hogy az csak a lehető legkisebb mértékben tegyen bármit a felhasználók **helyett**, illetve **ellenében**. Mind a gyermek, mind szülei számára a maximális véleményalkotási, döntési lehetőséget kell biztosítani.

4. A szolgáltatás leírása

A területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás feladata az átmeneti és tartós nevelésbe vétel iránti eljárás során, valamint az ideiglenes hatályú elhelyezést követően a gyermek gondozási helye meghatározása érdekében a gyermek személyiségvizsgálata, a gyermekekre vonatkozó

szakvélemény elkészítése a gyámhivatal megkeresésére. A megyei, fővárosi önkormányzat a gyermekvédelmi szakszolgáltatás ezen feladatát a megyei, fővárosi gyermekvédelmi szakértői bizottság útján biztosítja.

5. Protokoll

5.1. Szereplők

Gyermek, szülő, vagy törvényes képviselő, vérszerinti család, a szakértői bizottság tagjai, gyermekjóléti szolgálat családgondozója, átmeneti gondozást nyújtó, gyámhivatal ügyintézője, szakszolgálat munkatársai (elhelyezési értekezletet vezető, gyámi-gondozói tanácsadó, hivatásos gyám, nevelőszülő tanácsadó), gondozási hely képviselői, illetve nevelőszülő, továbbá a gyermek sorsát érintő információkkal rendelkező és a további életútját segítő egyéb személyek.

A gyermek vizsgálatokra történő felkészítése és a megjelenés biztosítása nevelésbe vételi eljárás esetén, attól függően, hogy történt-e ideiglenes hatályú elhelyezés, a gondozási hely, illetve a szülő feladata, utóbbinál a gyermekjóléti szolgálat családgondozója nyújt segítséget.

5.2. A szolgáltatás részletes leírása

A protokoll a Szakértői Bizottság feladatát, kompetenciáit és tevékenységeit tárgyalja.

5.2.1. A Szakértői Bizottság feladatai és kompetenciái

A szakértői bizottság szakvéleményt gyámhivatali megkeresésre készít.

Ez alól az alábbi esetek kivételek:

- Speciális-, és/vagy különleges ellátási igény kontrollvizsgálatát a szakértői bizottság saját kompetenciája alapján.
- Nevelési felügyelet elrendelésére irányuló eljárásban a speciális gyermekotthon igazgatójának tájékoztatására.

A szakértői bizottság minden megkeresés esetében eldönti, hogy a felkérés teljesítésében kompetens-e a bizottság. Amennyiben nem, akkor ezt közli a megkeresést küldő gyámhivatallal, megfelelő indoklással, amelyet kiegészíthet a döntés meghozatalára alkalmas más módszerre vonatkozó javaslattal.

A szakértői bizottság részvizsgálatai közül az orvosi, pszichológiai, pszichiátriai és gyógypedagógiai vizsgálat csak a gyermekre vonatkozik (szülők, más hozzátartozók vizsgálatai nem tartoznak a bizottság kompetencia körébe).

5.2.2. A Szakértői Bizottság az alábbi megkeresések esetén készít szakvéleményt

1. A nevelésbevitel szükségességének megállapításához.
2. Az ideiglenes hatállyal elhelyezett, vagy nevelésbe vételi eljárással érintett gyermek gondozási helyének meghatározásához, a területi gyermekvédelmi szakszolgálat elhelyezési javaslatának, egyéni elhelyezési tervének és a gyámhivatal döntésének kialakításához. A szakvéleménynek tartalmaznia kell az érintett gyermek állapotának leginkább megfelelő elhelyezési formára és az egyéni elhelyezési terv tartalmára vonatkozó javaslatot, indokolással együtt.
3. Gondozási hely megváltoztatásához, új gondozási hely megállapításához (ha a gyermek elhelyezési formája nem változik, akkor végez új vizsgálatokat, és készít új szakvéleményt a szakértői bizottság, ha az egyéni elhelyezési terv kialakításához nem áll rendelkezésre 2 hónapnál nem régebbi szakvélemény).
4. Elhelyezési forma megváltoztatásához, új elhelyezési forma megállapításához.
5. Speciális és különleges ellátási igény megállapításához, ill. felülvizsgálatához.
 - Speciális ellátási igény megállapításához, típusának, mértékének meghatározásához, illetve évenként esedékes felülvizsgálatához.
 - Speciális ellátást biztosító elhelyezés megállapításához, illetve felülvizsgálatához.
 - Különleges ellátási igény megállapításához, típusának, mértékének meghatározásához.
 - Különleges ellátást biztosító elhelyezés megállapításához, illetve felülvizsgálatához.
6. Nevelési felügyelet gyámhivatal általi elrendeléséhez, felülvizsgálatához és megszüntetéséhez. Ekkor és csak ekkor a gondozási hely szerint illetékes a megyei/fővárosi szakértői bizottság a más megyében (pl. minisztériumi gyermekotthonban vagy regionális együttműködéssel kialakított speciális gyermekotthonban vagy más megyében történő szolgáltatásvásárlással) ellátott gyermekek esetében.
7. Amennyiben a gyámhivatali döntés meghozatalához szükséges a gyermek komplex személyiségvizsgálata, akkor az átmeneti nevelés évenkénti – három év alatti gyermek esetében félévenkénti – felülvizsgálatához, továbbá ha indokolt, az elhelyezési javaslat és az egyéni elhelyezési terv módosításához.

5.2.3. A Szakértői Bizottság tagjainak feladatai

A szociális munkás feladatai:

A nevelésbe vétel szükségességének és az elhelyezés formájának megállapítása esetén:

Áttekinti a gyámhivatal által rendelkezésre bocsátott iratanyagot, amennyiben az hiányos, vagy további információkra van szükség, azokat beszerzi elsősorban a gyámhivataltól - amennyiben a hivatalnak sem áll rendelkezésére az információ, akkor a gyermekjóléti szolgálattól. A szociális munkás az esetfeltárás során csak akkor tájékozódik a helyszínen az eset körülményeiről, ha a gyámhivatalnak nem áll rendelkezésére információ és a településen nem működik gyermekjóléti szolgálat. Feldolgozza a gyermekről rendelkezésre álló előzményeket, információkat, amelyek a gyermekről az alapellátás során keletkeztek, továbbá amennyiben a gyermek korábban volt a szakellátással érintve, akkor a szakszolgálatnál fellelhető iratanyagot is, különös tekintettel a következő szempontokra:

- a gyermekjóléti szolgálattal való kapcsolatfelvétel ideje és módja,
- a jelzett probléma,
- a veszélyeztetettség okai,
- a szülő, a gyermek és a családgondozó együttműködésének jellemzői
- a gondozási-nevelési tervben foglalt feladatok és azok megvalósulása
- az alapellátás időszakában bevont személyek és intézmények beavatkozásai, a beavatkozások típusai
- hatósági eljárások (ha voltak ilyenek), az eljárás kezdeményezésének indokai, kimenetele, az eredménytelenség okai,
- a szülők szociális körülményei,
- a család életvitele,
- a gyermek családban elfoglalt helye,
- a szülők nevelési elvei,
- a szülők kapcsolatrendszere,
- a testvérek helyzete,
- rokonai kapcsolatok,
- a gyermek helyzete az oktatási-nevelési intézményben,
- Tanulási Képességeket Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szakvéleményei
- a gyermek életének jelentősebb eseményei,
- Ideiglenes hatályú elhelyezés esetén a gyermek helyzete az ideiglenes ellátást biztosítónál (például magatartása, társaihoz, a felnőttekhez való viszonya, kapcsolattartása szüleivel).

A feldolgozás során a szociális munkás elemzi az információkat, feltárja az azokban rejlő összefüggéseket és összegzi azokat.

Gondozási hely megváltoztatása, új elhelyezési forma megállapítása, felülvizsgálati és a nevelés felügyeletre irányuló eljárás esetén:

Áttekinti a gyermekről a gyámhivatal által rendelkezésre bocsátott, valamint a szakszolgálatnál található iratanyagot. Tájékozódik az eljárást kezdeményező indokairól. A gondozási helytől tájékozódik a gyermek sorsának alakulásáról a gondozási-nevelési folyamat során, beszerzi a korábbi orvosi, pszichológiai vizsgálatok, kezelések dokumentumait, az oktatási intézményekben készült pedagógiai véleményeket. Információkat kér a szakszolgálat munkatársaitól, a hivatásos gyámtól, a gyámi-gondozói tanácsadótól, a nevelőszülői tanácsadótól, a családgondozótól. A

feldolgozás során a szociális munkás elemzi az információkat, feltárja az azokban rejlő összefüggéseket és összegzi azokat.

Különleges és speciális ellátást igénylő gyermek esetén:

Speciális ellátási igény megállapítása esetén a korábban felsorolt dokumentumok, információk az alábbiakkal egészülhetnek ki:

- kórházi, pszichiátriai szakvélemények,
- drogambulanciák javaslatai,
- rendőrségi eljárások iratai,
- pártfogói vélemény,
- egyéb iratok.

Különleges ellátási igény megállapítása esetén a korábban felsorolt dokumentumok az alábbiakkal kell, hogy kiegészüljenek:

- szakértői és rehabilitációs bizottságok szakértői véleményei a fogyatékoság fennállásáról,
- a magasabb összegű családi pótlékra jogosultságot igazoló dokumentum a tartós betegség fennállásáról.

Nevelési felügyelet esetén:

A szociális munkás feladata a speciális gyermekotthon által a tájékoztatással együtt megküldött dokumentumok, továbbá a szakszolgálatnál található iratanyag áttekintése. Amennyiben nem érkezik a tájékoztatáson kívül más dokumentum a speciális gyermekotthontól, akkor beszerzi a szükséges iratokat, amelyek a gyermek sorsának alakulásáról szólnak a gondozási-nevelési folyamat során, valamint a korábbi orvosi, pszichológiai vizsgálatok, kezelések dokumentumait, kórházi, pszichiátriai szakvéleményeket, drogambulanciák javaslatait, az oktatási intézményekben készült pedagógiai véleményeket, a rendőrségi eljárások iratait. Ezen kívül információkat kér a szakszolgálat gyámi-gondozói tanácsadójától.

A gyermekorvos feladatai:

Adatokat kér be a gyermek születési körülményeiről, a család és a gyermek egészségének jellemzőiről, a korábbi betegségekről. Saját vizsgálatait, illetve a rendelkezésre álló két hónapnál nem régebbi vizsgálati eredmények alapján rögzíti a testi fejlettségről, esetleges akut vagy krónikus szervi, szerkezeti eltérésekről szóló véleményt. Nyilatkozik a gyermek általános és speciális egészségügyi szükségleteiről és meghatározza az ezzel kapcsolatos esetleges teendőket, kezdeményezi a szükséges szakorvosi és/ vagy kontroll-vizsgálatokat.

Nevelési felügyelet esetén, amennyiben rendelkezésre áll adekvát, a gyermek állapotát tükröző szakvélemény, annak áttekintése, részvétel a helyszíni vizsgálatban - a Szakértői Bizottság vezetőjének döntése alapján.

A gyermek-szakpszichológus feladatai:

Rögzíti az érintett gyermekről a megfigyelés, az exploráció és a tesztvizsgálatok nyomán kialakult véleményét. Lehetőség szerint

információkat gyűjt a gyermek nevelőjétől, családjától, hozzátartozójától. Az állapot felmérésében figyelembe veszi:

- a gyermek kapcsolatteremtő képességét,
- verbális és non-verbális kommunikációjának sajátosságait,
- tájékozódását (térben, időben),
- figyelmét, gondolkodását,
- mozgáskoordinációját,
- viselkedésszabályozását,
- tájékozódó jelleggel felméri az általános értelmi képességét (az esetleges tanulási képességet vizsgáló bizottsághoz való utalás céljából),
- a gyermek hangulati állapotát,
- személyiségfejlődését (érzelmi, mentális, szociális fejlődési szintjét),
- aktuális személyiségképét (aktuális érzelmi állapotát, terhelhetőségét),
- szociális alkalmazkodóképességét,
- kötődési mintázatait, annak esetleges zavarait.

Mindezeket a gyámhivatali megkeresésben foglaltaknak megfelelően súlypontoszza.

A tesztvizsgálatokat a pszichológus a legteljesebb fejlődési és pszichés állapotfeltárás érdekében szakmai kompetenciája alapján választja meg. Feltünteti a nevelésben résztvevők számára a támpontot jelentő pozitív személyiségjegyeket, jelzi a korrekciót igénylő lemaradásokat, zavarokat, kijelöli a korrekció útját. Az összefoglalót köznapi nyelven fogalmazza meg, a diagnosztikai kritériumok figyelembevételével. A vizsgálatot olyan szemléletben végzi, hogy az a gyermekvédelmi szempontnak is megfeleljen, vagyis derüljön ki, hogy mi a gyermek számára kedvező elhelyezés.

Nevelési felügyelet esetén áttekinti a rendelkezésre álló anamnesztikus adatokat és részt vesz minden esetben a helyszíni vizsgálatban.

A gyógypedagógus feladatai:

A speciális szükségletű gyermekek vizsgálata esetén szükséges a gyógypedagógus feladatait meghatározni. A Szakértői Bizottságoknak célszerű pszichopedagógia szakos gyógypedagógust alkalmaznia, tekintettel arra, hogy nem értelmi, érzékszervi, mozgásszervi fogyatékoság megállapítására irányul a vizsgálat.

A gyógypedagógus munkamódszere az exploráció, a megfigyelés és teszteljárások alkalmazása. Az exploráció során rögzítenie kell a gyermek viselkedésének, verbális és non-verbális megnyilvánulásainak jellemzőit. A megfigyelés történhet az exploráció során és a gyermek gondozási helyén is. A megfigyelés irányuljon a gyermek különböző viszonyaira, így:

- a tárgyi környezetéhez,
- a társaihoz (A gyermek társas viszonyai a csoportban),
- a felnőttekhez.

Térképezze fel, hogy:

- milyen a gyermek napirendje, életrendje;
- mi a kedvenc elfoglaltságai, érdeklődési köre,

- milyen a kötődése, és ez kikre irányul;
- milyen az empátiája;
- milyen a gyermek közösségben elfoglalt helye;
- milyen a gyermek reagálása az alkalmazott nevelési módszerekre (jutalmazás-büntetés).

Az általa alkalmazható teszteljárások segítségével mérnie kell a gyermek szocializációs szintjét. Mindezek alapján a gyógypedagógus javaslatot tesz a vizsgált gyermek szükségleteinek megfelelő pedagógiai módszerek alkalmazására.

Nevelési felügyelet esetén áttekinti a rendelkezésre álló dokumentációt, részt vesz a helyszíni vizsgálatban a Szakértői Bizottság vezetőjének döntése alapján.

A pszichiáter feladatai:

A speciális szükségletű gyermekek vizsgálata esetén a pszichiáter szakorvos vizsgálata alapján rögzíti a neurológiai és pszichés státuszt, diagnózist állapít meg, és megfogalmazza a terápiára vonatkozó javaslatait.

Nevelési felügyelet esetén áttekinti a rendelkezésre álló anamnesztikus adatokat, és részt vesz a helyszíni vizsgálatban a Szakértői Bizottság vezetőjének döntése alapján.

5.2.4. A működés folyamata

A jogszabályok által előírt határidő minden esetben - kivétel a nevelési felügyelet iránti eljárás, ahol 3 nap - 22 munkanap, mely esetben, ha a határidő nem tartható a Szakértői Bizottságon kívül eső okok miatt, a késedelem okáról a gyámhivatalt tájékoztatni kell.

A szakértői bizottság működése körébe a következő tevékenységek tartoznak, amelyek megvalósításáért a Szakértői Bizottság vezetője a felelős:

- iratkezelés (a megkeresés érkeztetésének dátumától számít a Szakértői Bizottság 22 munkanapos határideje)
- munkaelosztás (szükség szerint eseti szakértő bevonása), vizsgálatok meghatározása, időpont kijelölése,
- előzmények, információk összegyűjtése és összegzése (Fontos, hogy az előzményi összefoglaló tartalmát a szakvizsgálatokat végzők már vizsgálatuk elvégzése előtt megismerjék, és ennek figyelembevételével tervezzék meg a vizsgálat menetét, módszereit és eszközeit.),
- folyamatos konzultáció a bizottság tagjai és vezetője között
- vizsgálatok elvégzése,
- vizsgálati eredmények leírása, leadása,
- szakvélemény összeszerkesztése,
- a bizottsági tagok megbeszélése (lehetőség szerint esetmegbeszélő team keretében),

- a bizottsági megbeszélés eredményéről az elhelyezést végző szakemberek tájékoztatása (az elhelyezési értekezlet előkészítése érdekében),
- összegzett szakvélemény elkészítése, javaslatkészítés, végső formába szerkesztés, aláírások,
- szakvélemény átadása az elhelyezésért felelős munkatárs számára (lehetőség szerint esetmegbeszélés keretében, a megbeszélésen részt vesz a Szakértői Bizottság szociális munkása és az elhelyezésért felelős munkatárs, valamint indokolt esetben részt vehetnek a Szakértői Bizottság további tagjai is),
- amennyiben a szakvélemény minisztériumi gyermekotthonban történő elhelyezésre tesz javaslatot, úgy a szakvéleményt a szakszolgálat megküldi az Országos Gyermekvédelmi Szakértői Bizottság számára.

Ettől eltér **a nevelési felügyelet iránti eljárás esetében követendő tevékenység**, amelynek megvalósításáért szintén a Szakértői Bizottság vezetője a felelős:

- iratkezelés (a speciális gyermekotthon vezetőjének tájékoztatásának kézhezvételétől számít a Szakértői Bizottság 3 napos határideje, ezért lenne célszerű, ha ezek az iratok a Szakértői Bizottság vezetője számára névre szólóan érkeznének),
- munkaelosztás (szükség szerint eseti szakértő bevonása vagy a rendelkezésre álló, a gyermek aktuális állapotát tükröző szakvélemény elfogadása), a szükséges vizsgálatok meghatározása és megszervezése a tájékoztatás kézhezvételét követő 2 napon belül,
- előzmények, információk összegyűjtése és összegzése (Amennyiben a szükséges iratok a tájékoztatással egyidejűleg megérkeznek, akkor fontos, hogy az előzményi összefoglaló tartalmát a szakvizsgálatokat végzők már vizsgálatuk elvégzése előtt megismerjék, és ennek figyelembevételével tervezzék meg a vizsgálat menetét, módszereit és eszközeit. Amennyiben erre nincs lehetőség, akkor az előzményekre utaló dokumentumok beszerzése és az összefoglaló elkészítése a vizsgálatok lefolytatásával egyidejűleg történik meg.),
- vizsgálatok elvégzése a helyszínen (Ebben az esetben a Szakértői Bizottság tagjai keresik fel a gyermeket gondozási helyén a vizsgálatok elvégzése érdekében, mindenkor azok a tagok, akiket a Szakértői Bizottság vezetője a tájékoztatás alapján kijelöl),
- a bizottsági tagok megbeszélése (lehetőség szerint esetmegbeszélő team keretében, akár a vizsgálatok elvégzésének helyszínén),
- vizsgálati eredmények leírása, leadása, a szakvélemény összeszerkesztése, javaslatkészítés, végső formába szerkesztés, aláírások,
- a szakvélemény megküldése az illetékes gyámhivatal számára legkésőbb a harmadik napon.

5.2.5. A Szakértői Bizottság az alábbi elhelyezési formákra tesz javaslatot

Elhelyezés formái: nevelőszülő, gyermekotthon (lakásotthon), szociális törvény hatálya alá tartozó ápoló-gondozó otthonok.

A speciális ellátást igénylő gyermekek elhelyezésére:

- speciális gyermekotthon
- gyermekotthon speciális csoportja
- speciális hivatásos nevelőszülő
- minisztériumi fenntartású speciális gyermekotthon (az Országos Gyermekvédelmi Szakértői Bizottság felé)
- gyermekotthon
- nevelőszülő, amennyiben a működtető hozzájárul

A különleges ellátást igénylő gyermekek elhelyezésére:

- különleges gyermekotthon
- gyermekotthon
- nevelőszülő, amennyiben a működtető hozzájárul

5.2.6 Szakértői vélemény tartalma

- Személyi adatok (Tartalmazza a gyermek nevét, nyilvántartási számát, születési helyét és idejét, anyja nevét. Ezeket az adatokat mindenképpen rögzíteni kell.)
- Részvizsgálatok leírása (alapesetben a szociális munkás esetteltáró összefoglalása, a gyermekorvos és a pszichológus szakvéleménye, speciális ellátást igénylő gyermek esetében pedig a pszichiáter és a gyógypedagógus szakvéleménye.)
- A szakértői bizottság összegző véleménye, amely tartalmazza azt, hogy
 1. Mire irányult a vizsgálat, és az ezzel kapcsolatos javaslatot indoklással együtt.
 2. Gondozási hely meghatározása vagy megváltoztatása esetén az elhelyezés formájára vonatkozó javaslat.
 3. Ellátási igény és felülvizsgálati határidejének rögzítése különleges-, és speciális szükséglet megállapítása esetén
 4. Az egyéni elhelyezési terv tartalmára vonatkozó javaslatok. (A gyermek állapotának, szükségleteinek megfelelő beavatkozások, korrekciók, további kezelések; szolgáltatások - nevelési, gondozási, esetkezelő, terápiás, oktatási, rekreációs stb. - elvégzésére, a kapcsolattartás biztosítására, a kulturális, nyelvi, vallási meghatározottságból következő szükségletek kielégítésére irányuló javaslatok, amelyek támpontokat nyújtanak a leendő

gondozó számára a gyermek személyiségéhez
legjobban illeszkedő nevelési szolgáltatás
megválasztásához.)

- Nevelési felügyelet elrendelésére, felülvizsgálatának időpontjára és megszüntetésére irányuló javaslat, indoklással együtt.
- Záradék (szakvélemény kiegészítés): Abban az esetben, ha a szakvélemény elkészítését követően olyan új körülmény merül fel, amely alapján a szakvéleményben foglalt javaslatot a Szakértői Bizottság újra áttekinti, de újabb vizsgálatok elvégzését nem tartja indokoltnak, akkor a bizottság a szakvéleményt záradékkal egészíti ki, mely záradék az eredeti szakvéleményt megerősíti, módosítja, vagy kiegészíti.

A szakértői vélemény érvényességének idejével kapcsolatosan a jogszabályokban szereplő, a Szakértői Bizottság által elfogadható szakvélemények 2 hónapos érvényességi határidejét tekintjük irányadónak.

Ettől eltér az a szakvélemény, amely a nevelésben lévő gyermek olyan állapotváltozása miatt készül, amely változás megalapozza a különleges ellátás igényét, vagy annak megszűnését. Ezekben az esetekben a Szakértői Bizottság nem végez vizsgálatokat, hanem a rendelkezésre bocsátott szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye, vagy a Magyar Államkincstár, vagy más társadalombiztosítási kifizetőhely által kiadott, az emelt összegű családi pótlék folyósítását igazoló dokumentum felhasználásával szükséglet megállapító szakvéleményt készít. Ez tartalmazza a különleges ellátási igény fennállásának okát, és azt, hogy az adott gondozási forma megfelelő-e a gyermek számára. A megállapító szakvélemény visszavonásig érvényes. A különleges ellátási igény megszűnése esetén a rendelkezésre bocsátott dokumentumok alapján szintén megállapító szakvéleményt készít a Szakértői Bizottság.

5.3. Személyi feltételek

A Szakértői Bizottság tagjai:

A megyei, fővárosi, országos gyermekvédelmi szakértői bizottság (továbbiakban bizottság) irányítását a szakértői bizottság vezetője látja el, aki önálló vezetője a bizottságnak, mert ezzel biztosítható a szakértői bizottság szakmai függetlensége. A megyei, fővárosi gyermekvédelmi szakértői bizottság legalább három tagból áll:

- gyermekorvos
- gyermek-szakpszichológus
- szociális munkás

A speciális ellátási igényű gyermekek vizsgálata esetén a megyei, fővárosi, országos gyermekvédelmi szakértői bizottság legalább öt tagból áll, az előzőekben említett három tagú bizottság kiegészül:

- pszichiáterrel

- gyógypedagógussal.

Amennyiben olyan vizsgálat elvégzésére van szükség, amelyre a bizottság nem kompetens (például az egészségügyi státusszal kapcsolatos szakorvosi vizsgálatok esetében) akkor a bizottság érintett tagja kezdeményezi a megfelelő külső szakértő bevonását a szakértői bizottság vezetőjének tájékoztatása és egyetértése mellett.

Ezen kívül a bizottság vezetője is javaslatot tehet külső szakemberek bevonására a vizsgálatba, ha valamilyen oknál (pl. összeférhetetlenség) fogva a bizottság tagja nem vizsgálhatja a gyermeket, valamint ha a gyermek vizsgálata olyan szakértelmet igényel, amely nem áll rendelkezésre a bizottság tagjai körében.

Az összeférhetetlenség esetei:

- A Szakértői Bizottság vezetője és szociális munkásai a szakszolgálatnál más munkakört semmilyen formában nem láthatnak el.
- A Szakértői Bizottság tagjai szakértőként nem közreműködhetnek azoknak a gyermekeknek a vizsgálatai során, akiket más munkahelyen ellátnak. A Szakértői Bizottság elfogadhatja azt az adott szakmák szakmai-etikai szabályainak, normáinak maradéktalanul megfelelő, két hónapnál nem régebbi vizsgálati eredményt is, amelyet a Szakértői Bizottság tagja olyan gyermekről készített, akit más munkahelyen ellát, de ebben az esetben a vizsgálatot végző, a Szakértői Bizottság javaslata kialakításában nem vehet részt.

A segítő szakemberek szakmai személyiségének karbantartásához, fejlesztéséhez a munkáltatónak biztosítania kell a szükséges szakmai támogató szolgáltatásokat (szupervízió, esetmegbeszélés, kiégés elleni tréning). A szükséges szakmai támogató szolgáltatásokat külön szakmai-módszertani ajánlás tartalmazza.

5.4. Kompetenciák

gyermek	<ul style="list-style-type: none"> - jogok, kötelezettségek életkornak, érettségnek megfelelő szintű ismerete; - szociális kompetenciák életkornak megfelelő szintű birtoklása
szülő, vérszerinti család	<ul style="list-style-type: none"> - jogok, kötelezettségek ismerete, gyakorlása; - felelősség felismerése, gyakorlása az adott szülői, rokoni szerepkörben; - szociális kompetenciák birtoklása
család	<ul style="list-style-type: none"> - támogató háttér; - mobilizálható erőforrások biztosítása;

	- szülői funkciók átvállalása
szakemberek: gyermekjóléti családgyógyógyója, átmeneti gondozást nyújtó, beutaló hatóság, gondozási hely képviselői, illetve nevelőszülő	szakemberek részéről elvárható személyes kompetenciák: <ul style="list-style-type: none"> - önállóság, - döntéskéesség, - segítő attitűd; - szakmai képzettség; - számítógép felhasználói szintű kezelése; - kommunikációs technikák ismerete; - jogszabályok ismerete, alkalmazni tudása
szakszolgálat munkatársai (elhelyezési értekezletet vezető, gyámi-gondozói tanácsadó, hivatásos gyám, nevelőszülő tanácsadó)	szakemberek részéről elvárható személyes kompetenciák: <ul style="list-style-type: none"> - önállóság, - döntéskéesség, - segítő attitűd; - együttműködési készség - szakmai képzettség; - számítógép felhasználói szintű kezelése; - kommunikációs technikák ismerete; jogszabályok ismerete, alkalmazni tudása - szakmaetikai normák ismerete, betartása
A szakértői bizottság tagjai	szakemberek részéről elvárható személyes kompetenciák: <ul style="list-style-type: none"> - önállóság, - döntéskéesség, - segítő attitűd; - együttműködési készség - szakmai képzettség; - számítógép felhasználói szintű kezelése; - kommunikációs technikák ismerete; jogszabályok ismerete, alkalmazni tudása - szakmaetikai normák ismerete, betartása

5.5. Tárgyi feltételek

- A szakvizsgálatok elvégzésére alkalmas, vizsgálati eszközökkel felszerelt vizsgáló szobák.

- Vizsgálati várakozó helyiség.
- Standardizált pszichodiagnosztikai eszközök és tesztek.
- Irodák, számítógépek, tesztkiértékelő és nyilvántartási programok.

6. Indikátorok

Meghatározás (tevékenység)	Indikátor (hogyan)	Forrás (adat)
1. Szakvélemények készítése	Megvizsgált gyermekek száma/év	Éves beszámoló
2. Szakvélemények készítése	Vizsgálatok száma/év	Éves beszámoló
3. Szakvélemények készítése	Elkészült szakvélemények száma/év	Éves beszámoló
4. Szakvélemények készítése	Speciális szükséglet megállapítása/év	Éves beszámoló
5. Szakvélemények készítése	Különleges ellátási igény megállapítása/év	Éves beszámoló
6. Javaslatok a szakvéleményben	Indokolt a szakellátásba kerülés/év	Éves beszámoló
7. Javaslatok a szakvéleményben	Nem indokolt a szakellátásba kerülés/év	Éves beszámoló
8. Javaslatok a szakvéleményben	Indokolt a gondozási hely megváltoztatása/év	Éves beszámoló
9. Javaslatok a szakvéleményben	Gyermekotthoni elhelyezés/év	Éves beszámoló
10. Javaslatok a szakvéleményben	Nevelőszülői elhelyezés/év	Éves beszámoló
11. Javaslatok a szakvéleményben	Speciális gyermekotthoni elhelyezés/év	Éves beszámoló
12. Javaslatok a szakvéleményben	Minisztériumi gyermekotthonban elhelyezés/év	Éves beszámoló
13. Munkatársak mentálhigiénéje	Szupervízióban, esetszorongó beszélésen résztvevők aránya (összes munkatárshoz képest)	Éves beszámoló

7. Ellenőrző lista a protokollok megvalósításához

- A szakvéleményben a gyermek szükségleteinek feltárását („diagnózis”) követi a javaslat a szükséges beavatkozások tekintetében („terápia”).
- A szakvélemény tartalmazza a javaslatok indoklását.
- A szakvélemény kellő eligazodást ad, a szakszolgálat döntés előkészítő tevékenységéhez (gondozási hely keresése, elhelyezési értekezletre való felkészülés, elhelyezési javaslat és egyéni elhelyezési terv készítése), a gyámhivatal döntéshozatalához és a gyermek további teljes körű ellátását biztosítónak, az egyéni gondozási, nevelési terv elkészítéséhez.

8. Mellékletek

8.1. Szakirodalom

- Kálmán Margit 2006. A Fővárosi Gyermekvédelmi Szakértői Bizottság 2003-ban végzett munkájáról. In: A magyar gyermekvédelmi rendszer helyzete, jövőbeli kihívásai. CD. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet.
- Belláné Bogár Katalin – Némethné Bokor Rozália – Pécsi Gyuláné – Szarka Ilona 2005. A megyei gyermekvédelmi szakértői bizottságok működésének tapasztalatai. Kapocs 18; IV. évfolyam 3. szám.
- Pappné Zomi Tímea 2007. A Baranya Megyei Gyermekvédelmi Szakértői Bizottság működésének tapasztalatai. Kapocs 33., VI. évfolyam, 6. szám.

8.2. Jogszabályok

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény

53.§,
58.§,
59.§,
60.§,
66.§,
79.§,
81/A.§,
81/B.§,
81/D.§,
82.§,
83.§,
106 §,
132.§

149/1997. (IX.10) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról
100.§,

103. - 106.§,
109.§,
114/A.§

15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

126.§,
126/A.§,
127.§,
129/A.§,
131.§,
136.§,
137.§,
138. - 142.§

235/1997 (XII.7.) Korm. rendelet Nyilvántartás a gyermekjóléti szolgáltatásban részesülő gyermekekről

11.§

A családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény

3.§,
4.§,
7.§,
51.§

5/2003. (II. 19.) ESzCsM rendelet a magasabb összegű családi pótlékra jogosító betegségekről és fogyatékoságokról

5. §

1.sz., 2.sz., 3.sz. melléklet

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. Törvény

121. §

14/1994. (VI. 24.) MKM rendelet a képzési kötelezettségről és a pedagógiai szakszolgálatokról

8.§ - 20§. (a testi, érzékszervi, értelmi, beszéd-és más fogyatékos, beilleszkedési, magatartási, tanulási zavarral küzdő tanulók ellátását szabályozza)

9. Fogalommagyarázatok

A protokollban szereplő fogalmak magyarázatait a Módszertani Gyermekjóléti Szolgálatok Országos Egyesülete által készített és kiadott Fogalomtár tartalmazza (www.mogyesz.hu).

10. Jogszabály-változtatási javaslatok

1. Javaslat: Az érvényben lévő jogi szabályozás pontosítása és kiegészítése szükséges abban a tekintetben, hogy a gyámhivatalok megkeresésüket akkor küldjék meg, amikor csatolni tudják a szakvélemény elkészítéséhez nélkülözhetetlen iratanyagot (az előzetes gyermekvédelmi gondoskodásnak megfelelő adatlapok, valamint a különleges ellátási igény megállapításához szükséges igazolások – a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye, az emelt összegű családi pótlék folyósítására vonatkozó határozat, vagy hatósági bizonyítvány, stb.).

2. Éves felülvizsgálathoz kötődően szakvéleményt a jelenlegi jogszabályi szövegezés szerint „szükség esetén, illetve „indokolt esetben” kér a gyámhivatal. A jogszabály nem konkretizálja, hogy mikor áll ez fenn – pl. ha a döntés meghozatala során olyan kérdésre kér választ a gyámhivatal, ami a gyermek komplex személyiségvizsgálatának elvégzésével válaszolható meg. A szakvélemények, szükséglet-megállapító szakvélemények formájának, elemeinek a meghatározására is szükség lenne. Ez garanciát jelentene arra, ha a gyermek egyik megyéből a másikba átkerül.

Javaslat: Jogszabályban volna indokolt előírni, mikor indokolt a szakvélemény, kérése a gyámhivatal részéről, továbbá meg kell határozni a szakvélemény, szükségletet megállapító szakvélemény formáját, tartalmi elemeit, a nyomtatvány formáját és használatát.

3. Meg kell teremteni a jogszabályi feltételeket ahhoz, hogy a segítő szakemberek folyamatos szakmai támogató szolgáltatásokat kapjanak szakmai személyiségük karbantartása és a jó minőségű munkavégzés érdekében.